

**A MAGYAR SZOCIALISTA PÁRT AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI  
PROGRAMJA**  
(VITAIRAT 3.0)

*„ami hasznot ad felvirágzik,  
ami veszteséget hoz elsorvad.”  
(Széchenyi István)*

## HELYZETÉRTÉKELÉS, HOSSZÚTÁVÚ STRATÉGIA

Az Orbán-kormány elhibázott gazdaságpolitikai intézkedései miatt a szegénység egyre növekszik Magyarországon. Az adó- és járulékemelések, valamint a rendkívül rossz mezőgazdasági év az élelmiszerárak folyamatos és drasztikus emelkedését vetítik előre. A csökkenő jövedelmek és a folyamatosan emelkedő árak miatt csökken a fogyasztás, a belső piac szűkül és ma már egyre kevesebb család, gyermek asztalára kerül megfelelő mennyiségű és minőségű étel.

Mindeközben a Fidesz-kormány irányított állami földbérleti pályázatokkal állattartóktól, öntözési infrastruktúrával berendezett gazdaságoktól és művelési eszközrendszerrel felszerelt gazdaságoktól veszi el a termőföldet. A kormány két és fél évvel ezelőtti kampányígéreteiből semmit sem látunk, a gazdaság recesszióba került, a „ZÖLD BANK” hangzatos választási programjának megvalósításához nem volt elegendő az eddigi kormányzati időszak.

A lakosság megfelelő mennyiségű és minőségű, megfizethető és elérhető élelmiszerekkel való biztonságos, fenntartható ellátása világszerte és idehaza is egyre jelentősebb társadalmi és politikai kérdéssé válik. A szakértők az élelmiszerek és az édesvíz iránti kereslet dinamikus növekedését valószínűsítik a következő évtizedekben.

Az MSZP az alapvetően kedvező természeti és környezeti adottságainkra, hagyományainkra és felkészültségünkre alapozva hosszú távú, növekedésre építő élelmiszergazdasági, vízgazdálkodási és széles értelemben vett vidékfejlesztési stratégiát dolgoz ki, az európai Közös Agrárpolitikával összhangban. Ennek keretében folytatjuk a mezőgazdaság és az élelmiszeripar kormányzásunk idején már elkezdett modernizációját és gyorsítjuk a vidékfejlesztési programok megvalósítását, különös tekintettel a foglalkoztatás bővítésére. A pozitív feltételek mellett tekintetbe kell vennünk éghajlati adottságaink kockázati tényezőit, a magyarországi vízgazdálkodás és a szakmai ismeretek ma még meglévő hiányosságait is.

A fejlődő élelmiszergazdaság és a felzárkózó vidék megteremtésének alapvető feltétele, hogy a hazai politikai szereplők nemzetstratégiai kérdésnek tekintsék az élelmiszergazdaságot, a vízgazdálkodást és a vidékfejlesztést. Reálisan megfogalmazható cél, hogy Magyarország 15-20 millió ember számára állítson elő élelmiszert a jövőben.

A Közös Agrárpolitika (KAP) 2014-2020 közötti céljai és a támogatási rendszer várhatóan jól szolgálják a hazai stratégiai célok elérését, mivel a KAP-reform a versenyképességet, az innováció és szaktudás erősítését és a fenntartható növekedést célozza. A vidék eltartó képességének érdemi javítását szolgálja, hogy a jövőben az Európai Unió szorosabb összhangba kívánja hozni a vidékfejlesztési és a regionális politikai programokat. A helyi szereplők aktív szerepvállalása szükséges ahhoz, hogy kihasználjuk a regionális politika lehetőségeit a vidék eltartóképességének javítására.

A támogatási rendszerben egyensúlyba kell hozni a rövidtávú - fizikai beruházásokat támogató - és közép-hosszú távú - humán tőkébe való befektetést szolgáló - támogatásokat. 2014-től érdemben kívánjuk növelni a szakismeretek bővítésére, az innovációra, a szaktanácsadói hálózatokra fordított összegeket.

Az agrár-szakoktatási intézmények - a szakmunkásképzők, a szakközépiskolák - személyi és infrastrukturális háttérét az uniós támogatások révén európai színvonalra emeljük a következő programozási időszak végére. Kötelező oktatói és diákcsere-programok indításával, valamint a külföldi szakmai gyakorlatot szerzett diákok számának növelésével 2020-ra elérjük, hogy a hazai agrár-szakképzésből kikerülő hallgatók képesek legyenek a legmodernebb technológiai ismeretek megszerzésére.

A Közös Agrárpolitika célkitűzéseivel összhangban lévő, három pilléren nyugvó üzem- és birtokszerkezet kialakítását tűzzük ki célul Magyarországon. A globálisan, illetve az EU piacán is versenyképes nagygazdaságok mellett a regionális szinten versenyképes középüzemek, családi gazdaságok megerősítése a cél. Mindemelllett az önellátó vagy a helyi piacokra termelő, félig önellátó kisgazdaságok fennmaradását is támogatni kívánjuk az új uniós szabályozás szellemében.

Ugyanakkor a jelenlegi hazai szabályozási feltételek egyáltalán nem ebbe az irányba hatnak. Az Orbán-kormány 2010-től nem folytatta a szocialista kormányok által megkezdett agrármodernizációt, s ezzel rontotta a mezőgazdaság és az élelmiszeripar versenyképességét. A kormány hangzatos ígéretesein túlmenően semmit sem tett az állattenyésztés és az élelmiszeripar fejlesztéséért, hagyta elszorvadni az innovációs láncot, elhanyagolta az oktatást, a kutatást és a szaktanácsadást. Nem hoztak érdemi intézkedést az élelmiszertermelők érdekében az erőfölényes piaci helyzetek felszámolásáért, az értékesítési lehetőségek javításáért. Tétlenül nézik a szövetkezetek leépülését és ezzel sok ezer kistermelő létét veszélyeztetik.

Emellett a kiszámíthatatlan, gyakran változó jogi és pénzügyi feltételrendszer visszafogta a vállalkozók fejlesztési lehetőségeit, amit tovább nehezített a hitelszűke, valamint az ország és az ágazat tökevonzó-képességének csökkenése.

Az egykulcsos SZJA bevezetésével, a vállalkozások terheit növelő minimálbéremeléssel tovább romlott a mezőgazdaság és élelmiszeripar foglalkoztató képessége, a magas infláció miatt pedig drasztikusan csökkent a reálkereset. A 27%-os ÁFA, a különadók tovább rontották az élelmiszer-ipari ágazatok jövedelmezőségét. A kialakult helyzet tarthatatlanságát egyértelműen jelzik a húsiparban elkezdődött felszámolások is. Egészében véve az Orbán-kormány a növekedésorientált fejlesztéspolitika helyett a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban is rontotta a fejlődési esélyeket.

## A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA A STRATÉGIAI CÉLJAINK SZOLGÁLATÁBAN

Kiállunk és kiállunk az európai mezőgazdasági támogatási források hatékony keretének megőrzéséért. Az uniós forrásokat felhasználva, helyreállítjuk az Orbán-kormány alatt kisiklott agrármodernizációt. Az agrármodernizáció középpontjában a szakmai ismeretek megszerzésének és továbbfejlesztésének kell állnia. Különös figyelmet kívánunk fordítani a közép- és felsőfokú agrárképzésre, a magyarországi agrárkutatókat és fejlesztésekre, az innovációra, a szakmai tanácsadó hálózatok érdemi javítására és a termelési-értékesítési integrációk támogatására. Mindez nélkülözhetetlen feltétele a versenyképes, megfizethető áron történő élelmiszer-előállításnak.

Fejlesztési programot dolgozunk ki az élelmiszeripar megújítására és az alapvető élelmiszerek ÁFA-jának fokozatos csökkentésével is javítjuk az élelmiszer-feldolgozók versenyképességét, visszaszorítjuk a feketegazdaságot és kifehérítjük a termékpályákat.

Az Orbán-kormány hibás támogatáspolitikája miatt rosszabb helyzetbe kerülő ágazatok esetében (tej, juh, húsmarha, kecske, dohány, cukor, rizs) egyfajta preferenciát érvényesítünk a támogatási rendszerben.

A KAP keretében kiállunk az abrakfogyasztó ágazatok uniós támogatása mellett. Olyan sertésprogramot indítunk, amely megalapozza a magyar minőségi sertéshús-előállítás versenyképességét. Az Orbán-kormány erre a célra csupán 2,6 milliárd forintot különített el, ami eleve megkérdőjelezi a szándék komolyságát. Az uniós tárgyalásokon azt képviseljük, hogy szűnjenek meg az állati fehérje felhasználás jelenlegi, a hazai sertéstenyésztőket hátrányosan érintő megkülönböztetései.

A 2013-ban lejáró és csak uniós elfogadtatás után adható nemzeti kiegészítő támogatásokat 2014-ben, illetve 2015-ben újraindítjuk.

Támogatjuk, hogy a KAP reformja különös figyelmet fordít az uniós szintű kárenyhítési alap létrehozására. Mindent megteszünk, hogy a magyar gazdálkodók ennek kereteit minél jobban ki tudják használni. Ez érdemi védelmet jelenthet a gazdálkodók számára a szélsőséges termés- és áringadozások negatív hatásainak mérséklésében.

Üdvözöljük, hogy az új KAP egyszerűbb, kevésbé bürokratikus eljárásokat szorgalmaz. Amennyiben az új uniós támogatáspolitikai betarthatatlan előírásokat tartalmaz, határozottan fellépünk azok mielőbbi visszavonása érdekében. Egyértelmű szándékunk, hogy tovább folytassuk és a fenntartható gazdálkodás minél szélesebb elterjesztése érdekében bővítsük a jelenleg is működő agrár-környezetvédelmi támogatási rendszert. A környezettudatos gazdálkodást, a biológiai sokféleségen alapuló mezőgazdaságot, az ökológiai természet és a hagyományos tájfajták megőrzését egyéb uniós környezetvédelmi beruházásokkal, programokkal és pénzügyi forrásokkal is erősítjük. A meglévő értelmetlen bürokratikus szabályokat megszüntetjük. Működőképesé tesszük a rosszul működő végrehajtó intézményrendszert, kijavítva annak hibás intézkedéseit és eljárásait a versenyképesség fokozása és a termelők terheinek csökkentése érdekében.

A szolgáltató állam szellemében a jelenlegitől eltérően a közigazgatásnak nem a gazdálkodók büntetésére, hanem azok vitatható vagy hibás gyakorlatának a kijavítására kell törekednie. A szakértői hálózat kiterjesztésével segíteni kívánjuk a mezőgazdaság résztvevőit, hogy gazdálkodásuk során megfelelő információkhoz jussanak, hogy ezáltal elkerüljék a sok esetben aránytalanul és méltánytalanul magas bírságolásokat.

Támogatjuk a helyi közösségek fejlesztési törekvéseit, a több uniós alapra épülő helyi stratégiák megvalósítását. Ehhez kialakítjuk a különböző alapok hatékony koordinációját és tényleges tervezési és döntési szerepet szánunk a helyi vidékfejlesztési csoportoknak.

Olyan szabályozást és intézményrendszert alakítunk ki, amelynek keretében az EU pályázati források felhasználása jobban szolgálja az élelmiszer-gazdaság hatékony fejlesztését és a vidéki megélhetési lehetőségek javítását. Emellett visszaállítjuk az ágazati szakmai szervezetek és érdekképviseletek kontroll-szerepét a pályázati rendszer tisztasága érdekében. Elítéljük azt a jelenlegi jogsértő gyakorlatot, hogy a választókerületi pártfunkcionáriusok beavatkozhatnak a pályázatok elbírálási rendszerébe.

#### VÁLLALKOZÓBARÁT FELTÉTELRENDSZERT ALAKÍTUNK KI

A 2014-2020 közötti új Közös Agrárpolitikával összhangban kiszámítható, a befektetések számára vonzó és hiteles feltételrendszert alakítunk ki a hosszú távú stratégia megvalósítása céljából. Növeljük az élelmiszer-gazdaság, a vízgazdálkodás, valamint a hátrányos helyzetű vidéki területek tökevonzó képességét. Felkaroljuk a helyi iparosokat és szolgáltatókat, a falusi turizmussal foglalkozókat, hogy tevékenységükből biztos jövedelmet szerezhessenek lakóhelyükön.

Ösztönözzük a hatékonyságot javító horizontális és vertikális együttműködési formákat, azok széles körű elterjesztését, javítva a hazai élelmiszerek piacképességét. Az Európai Unió új támogatáspolitikája 2014-től nem tesz különbséget a különböző együttműködési formák között. Ez a pozitív jogszabályi változás és a hozzá rendelt többletforrások új lendületet adhatnak az ésszerű együttműködési formáknak, szövetkezeseknek.

Új szövetkezeti törvénnyel segítjük a termelők közötti, valamint a termelők-feldolgozók és kereskedők közötti együttműködési formákat, szövetkezeseket. Eltöröljük a jelenlegi rossz szabályozásokat. Népszerűsítjük a szövetkezés gondolatát. Szorgalmazzuk a termelők részvételét az élelmiszeripari fejlesztésekben és innovációs támogatásokkal, illetve hazai és külföldi szakmai továbbképzésekkel javítjuk a termelői tulajdonhoz való jutás feltételeit az élelmiszer-feldolgozóknál. Kiemelten támogatjuk a szövetkezeseket, a valódi östermelőket, a családi és kisgazdaságokat, a vidéki kis- és mikro-vállalkozásokat, ökoszociális szövetkezeseket piaci hátterét, a folyamatos és stabil működésük biztosítása érdekében.

Támogatjuk az EU azon törekvéseit, hogy a jelenleginél érdemben hatékonyabb jogi szabályozást alkosson annak érdekében, hogy az élelmiszerláncban belül arányos jövedelmek realizálódjanak a mezőgazdasági termelők, az élelmiszer-feldolgozók és az élelmiszer-kereskedők között. Emellett a hazai szabályozás eszközeivel is segítjük a mezőgazdasági termelők és élelmiszer-feldolgozók pozíciójának javítását.

A versenytörvényt úgy módosítjuk, hogy vegye figyelembe az agrárgazdaság speciális termelési viszonyait. Mindent elkövetünk azért, hogy a magyar termelőket ne érhesse versenyhátrány. Támogatjuk a hazai gazdálkodókat, vidéki iparosokat abban, hogy minél egyszerűbb feltételek és minél kevesebb plusz teher mellett, egyre több termékük jelenjen meg a nagy, nemzetközi kereskedelmi láncok üzleteiben. Segítjük a szakosított mezőgazdasági termékkereskedelmi integrációk kialakulását is, amelyek szintén szükségesek ahhoz, hogy növekedjen a hazai élelmiszerek aránya az élelmiszerláncokban.

Az Orbán-kormány ötletszerű és kiszámíthatatlan adó- és járulékpólitikája erőteljes lökést adott a feketegazdaság terjedésének, amely ellen célzott ellenőrzési programokkal és szigorú szankciókkal lépünk fel. Emellett olyan kiszámítható és áttekinthető, versenysemleges feltételeket határozunk meg, amelyekhez megfelelő módon alkalmazkodhatnak a piaci szereplők.

Az agrárintézményeket, beleértve a szakoktatás intézményeit is, az agrártárca irányítása alá helyezzük. A képzési irányokat, szakokat az új feladatokhoz igazítjuk. A korszerű gyakorlati tudás megszerzésének érdekében az agrárszakképzésben a megszünt tangazdaságokat, gyakorlólhelyeket újraélesztjük és fejlesztjük.

Mentori rendszert alakítunk ki, amely abból áll, hogy bizonyos hivatások területén kimagasló szakemberek 1-2 hallgató „örökbefogadásával” végig kísérik azok tanulmányait, segítik gyakorlati képzésüket, szemléletformálásukat, elhelyezkedésüket és kezdeti munkában töltött éveiket. Elkerülve ezzel a lemorzsolódást, a kilátástalan állástalanságot, valamint segítve a tudományos fokozat megszerzését.

Visszaállítjuk a rendszeres társadalmi párbeszédet, az egyeztetést és az együttműködést az ágazatban működő érdekképviseletekkel. Az élelmiszergazdaság szereplőivel ésszerű kompromisszumokra törekszünk.

Az Orbán-kormány korlátozta a termékpálya bizottságok, a FÖVÉT, az Agrárgazdasági Tanács szerepét és az agrárgazdasági törvény felszámolására készül. Álláspontunk szerint ez utóbbit nem megszüntetni kell, hanem a jövő kihívásaihoz igazodóan újra alkotni.

Határozottan fellépünk az agrárkamara erőszakos kormányzati megszállása ellen és a politikamentes érdekképviseleti rendszert támogatjuk a reprezentativitás alapján, amit törvényben is megerősítünk. A teljesen felforgatott és átpolitizált agrárkamarai és az agráriumhoz tartozó egyéb kamarai rendszert úgy alakítjuk át, hogy ne pártérdekeket képviseljen, hanem a kamarai tagok gazdasági, pénzügyi és jogi segítségét, illetve szakmai támogatását végezze. Az Agrárkamarat a Kereskedelmi és Iparkamara működésének mintájára alakítjuk át, amelyben kötelező a szereplők regisztrációja, de nincs kötelező tagság.

#### **BŐVÜLŐ FOGLALKOZTATÁST ÉS JAVULÓ ÉLETKÖRÜLMÉNYEKET TEREMTÜNK VIDÉKEN**

A foglalkoztatás növelése az elkövetkező 5-10 évben az agrárszektorban lehet a leggazdaságosabb. Az Európai Unió 2014-től bevezeti a közös stratégiai keretrendszert, amely szerint a tagállamok által kezdeményezett, vidéki foglalkoztatást bővítő fejlesztési projektek kohéziós és strukturális alapokból is kaphatnak támogatást a KAP-forrásokon túlmenően. Az új és kedvező lehetőség középpontjába a vidéki foglalkoztatás növelését, a vidék felemelkedését helyezzük. A KAP vidékfejlesztési forrásait vállalkozásfejlesztésre, további vidéki infrastruktúra fejlesztésre és a vidéki élet minőségét javító egyéb feltételek megteremtésére fordítjuk.

A leghátrányosabb helyzetű térségekben az MSZP leszakadó társadalmi csoportok és térségek felzárkóztatására épülő Kelet-Magyarország Programjában és Dél-Dunántúl Programjában meghatározott keretek alapján cselekszünk.

A vidéki kis- és közepes vállalkozásokat (KKV) segítő állami fejlesztési politikával és a mezőgazdasági termékek feldolgozottsági szintjének növelésével új munkahelyeket teremtünk vidéken, elsősorban mezőgazdasági és élelmiszer-ipari, a mezőgazdasági melléktermékek feldolgozását támogató beruházásokkal, valamint a magyar víz- és termásvízkinccs hazai hasznosítását szolgáló nagyarányú fejlesztések megvalósításával, EU források igénybevételeivel.

A KAP reformja a vidékfejlesztési programok keretében támogatást ad a vízmegtartást és az öntözés bővülését segítő beruházások megvalósítására. Ezek a programok is hozzájárulnak ahhoz, hogy folyamatosan nőjön a közfoglalkoztatás értékteremtő képessége. Ehhez megteremtjük az irányított közbeszerzési eljárások jogi alapjait. A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási idénymunkák által nyújtott foglalkoztatási lehetőségek jobb kihasználása hozzájárulhat a nagyobb társadalmi hasznossághoz. Visszaállítjuk és tovább erősítjük a magyar vadgazdálkodás mára megtépzett tekintélyét, növelve ezen ágazat gazdasági és kulturális szerepét.

A gazdaságok megfelelő állapotban lévő és kihasználatlan infrastrukturális kapacitásaira alapozva ösztönözzük a különböző nem mezőgazdasági tevékenységek és szolgáltatások megvalósítását. A bedolgozó és egyéb nem mezőgazdasági tevékenység ösztönzésével is segítjük új munkahelyek létrehozását.

Uniós forrásokra alapozva kiemelten támogatjuk a beszerző-értékesítő szövetkezetek létrehozását, a kistermelők és családi gazdálkodók zöldség- és gyümölcsstermesztését, méhészkedését, valamint az előállított termékek felvásárlását. Támogatjuk a foglalkoztatást bővítő szociális szövetkezéseket. Segítjük a tanulók nevelését szolgáló iskolai programokat, illetve a szolgáltatásokat javító faluszövetkezeteket. Megfelelő feltételeket kívánunk teremteni, hogy új formákban és új keretekben ösztönözzük a kertekben végezhető biztonságos élelmiszertermelést. Az átalakult falusi életforma változásait is figyelembe véve, termelői integráció támogatásával ösztönözzük a közösségi helyi állattartás bővítését.

Továbbfejlesztjük a helyben előállított termékek, valamint az ökológiai termelés helyben történő feldolgozásának és értékesítésének feltételeit. Ebben nagyobb szerepet szánunk az önkormányzatoknak.

Franciaország gyakorlatát figyelembe véve új alapokra helyezzük és kiszélesítjük a falugazda-hálózat jogi és anyagi feltételrendszerét, amely egyrészt térítésmentes szervezéssel, tanácsadással segíti a mezőgazdasági tevékenységet végző közmunkásokat és a kistermelőket, másrészt piaci alapú tanácsadást nyújt a közepes és nagyméretű mezőgazdasági vállalkozásoknak.

Megvédjük a legálisan foglalkoztató vidéki kis- és közepes agrárvállalkozásokat. Védjük a munkavállalók érdekeit és nem tűrjük el a fekete foglalkoztatást, az emberhez méltatlan munka- és életkörülményeket, a feudális függőségben tartott cselédség intézményének XXI. századi újrachonosítását.

#### **TERMŐFÖLD-SZABÁLYOZÁS: CÉL A VERSENYKÉPESSÉG ÉS AZ ELTARTÓKÉPESSÉG NÖVELESE**

Az állami földbérleti pályázatokkal kapcsolatos anomáliák azt igazolják, hogy az Orbán-kormány elsősorban a saját klientúráját kívánja helyzetbe hozni, nem törődve a csalódott helyi gazdák jogos felháborodásával, földszerző akcióival. Az eddigi tapasztalatok azt támasztják alá, hogy a kebelbarátok érdekében saját szabályaikat is kényükre-kedvükre értelmezik és módosítgatják.

A termőföld az egyik legértékesebb nemzeti erőforrásunk, ezért az MSZP elítéli és fellép az Orbán-kormány minden erkölcsi normát nélkülöző földbérbeadási gyakorlatával szemben. A kormány leváltásáig folyamatosan nyomon követjük a megkötött bérleti szerződésekben foglalt üzleti tervek teljesülését, és felbontunk minden szakmaiatlan, a vállalatokat be nem tartó bérleti szerződést. A jelenlegi földbérleti viszonyokat úgy módosítjuk, hogy a tulajdonosok, a bérlők és a termelés érdekeit egyaránt szolgálják.

Új, helyben lakó, elsősorban állattartó gazdálkodókat, illetve helyben működő KKV-at segítő földbérleti rendszert alakítunk ki, amely segíti a munkahelyek megtartását és bővülését, illetve a félig önellátó gazdák piaci szereplővé válását. A helyben lakás feltételét azonban minden esetben ki kell, hogy egészítse a szükséges szakképesítés megléte. Nem támogathatunk felkészületlen, modern tudással nem rendelkező helyi gazdálkodókat.

Az Orbán-kormány földtörvény koncepciója megvalósulása esetén óriási károkat okozna, ezért minden eszközzel meg kell akadályozni e törvény hatályba lépését. A jobboldali kormány földtörvény-tervezete jelentősen leszűkíti a vásárlók körét, leviszi a föld árát. Ezáltal kétmillió magyar ember rendszerváltás után visszacapott vagyonát értékeli le. A magántulajdon jogának korlátozásával a törvény elfogadása uniós alapjogot is sérteni fog, ezért a kormányváltás után a Bizottsághoz fordulunk az uniós jogot sértő szabályok megsemmisítése érdekében.

Nem ismétlődhetnek meg a korábban lezajlott privatizáció kapcsán elkövetett visszasságok, ezért ha amennyiben ez nem sikerül, a vidék és a mezőgazdaság számára kártékony paragrafusokat a kormányváltás után haladéktalanul módosítjuk.

Az árutermelő mezőgazdálkodás és 106 ezer munkavállaló védelme érdekében az MSZP keményen fellép a jelenlegi, a jó irányú fejlődést, a természetes versenyfolyamatokat akadályozó, valamint a több millió tulajdonos vagyonvesztését okozó kormányzati politikával szemben, amely csupán egy szűk klientúra kör érdekeit szolgálja. Az Orbán-kormány rossz földtörvényének negatív hatásai szinte felbecsülhetetlenek, mivel a jelenlegi mezőgazdasági termelés és a foglalkoztatott létszám egyharmados csökkenésével járna.

Olyan földtörvényt dolgozunk ki valódi társadalmi párbeszéd keretében, amely hosszú távú stabil és kiszámítható feltételeket teremt az egyes gazdasági formák számára; preferálja az állattenyésztést (az állattartók indokolt földigényének kielégítésével, a nagyállat-egységenkénti két hektár takarmánytermő terület biztosításával), a kertészetet, a vetőmagtermelést és az öntözés fejlesztését; megvédi a kétmillió magyar földtulajdonos tulajdonának értékét; segít megtartani a mintegy százezer mezőgazdasági munkahelyet, sőt hozzájárul a vidéki foglalkoztatás bővítéséhez is.

Olyan földszabályozást valósítunk meg, hogy a termőföld a jelenlegi, döntő mértékben magyar termelők tulajdonában és használatában maradjon. Meggyőződésünk, hogy az uniós szabályozás keretein belül is lehetséges a magyar érdekek védelme és a hazai termelők jogos igényeinek kielégítése. Ebben maximálisan figyelembe vesszük a többi ország gyakorlatát.

Fokozzuk az állam szerepvállalását és bővítjük a költségvetési forrásokat az osztatlan közös tulajdonban lévő földtulajdonok rendezése érdekében. 2014-től a Közös Agrárpolitika keretében megnyíló kistermelői átalány-támogatással segítjük a kiscgazdaságokat, mely az önellátásban, illetve a helyi piacokra való termelésben segítheti az érintetteket.

Meggátoljuk a spekulációs célú földvásárlást s ezzel a további tőke kivonást a mezőgazdaságból.

Célzott hitelprogrammal segítjük az optimális birtokméretek kialakítását, a kis földtulajdonosok által eladásra felkínált területek megvásárlását.

A mezőgazdaságból élő, helyben lakó gazdálkodókat előnyben részesítjük a földtulajdonszerzésben és a földbérletek esetén, a versenyképes gazdálkodáshoz szükséges szakmai és tárgyi feltételek megléte mellett.



Az Európai Unióban használt kategóriáknak megfelelő hármas tagolású üzem- és birtokszerkezetet hazánkban is fenntartjuk. Versenysemleges szabályozást valósítunk meg az ágazatban, a kistermelők indokolt preferálása mellett. Az árutermelő gazdálkodók esetében a versenyképesség és a szakismeret erősítésére törekszünk, a félig önellátó, félig árutermelő kisgazdálkodók számára pedig programot hirdetünk árutermelő vállalkozóvá válásuk segítésére. Ennek a programnak az alapja a kistermelők átalány-támogatása lenne, melyet félig árutermelő gazdaságok esetén kapcsolódó szaktanácsadás, képzés és termelői integrációkba való bekapcsolódás lehetősége egészítene ki.

A szabályozás eszközeivel is elősegítjük a különböző méretű gazdaságok együttműködését a kölcsönös előnyök alapján; a versenyképes gazdaságok integráló képességére alapozva támogatjuk a háztáji jellegű kistermelés bővítését.

Segítjük a valós őstermelői tevékenységek továbbfejlesztését, hogy hosszú távon betölthessék nélkülözhetetlen szerepüket a mezőgazdasági üzemstruktúrában. Ezzel együtt viszont megakadályozzuk az őstermelői státusz adózást elkerülő alkalmazását, a termelési és adózási formák egy vállalkozáson belüli zavaros keveredését. Határozottan fellépünk a kedvezményeket jogtalanul kihasználókkal szemben.

#### **SEGÍTJÜK A MAGAS HOZZÁADOTT ÉRTÉKŰ TERMÉKEK ARÁNYÁNAK DINAMIKUS NÖVELÉSÉT**

A piacorientált termelési szerkezet fejlesztését agrárpolitikai eszközökkel is segítjük, így különösen a magas hozzáadott értékű, megbízható, jó minőségű és ár-érték arányú termékek előállítását.

Az állattenyésztés és a kertészet fejlesztésében rejlő potenciális lehetőségek kihasználására, a termelés dinamikus növelésére külön programot dolgozunk ki. Kedvező feltételekkel segítjük a hazai élelmiszeripar jelentős megújítását, kapacitásának indokolt bővítését.

A megújuló energiaelőállításban belül elsősorban a mezőgazdasági és erdőgazdasági melléktermékek és hulladékok felhasználásra épülő helyi vagy kistérségi energiaprogramokat támogatjuk. Ezek érdemi módon járulhatnak hozzá a helyi közintézmények és a lakosság energiaköltségének csökkentéséhez, valamint a foglalkoztatás bővítéséhez.

Fontosnak tartjuk az egyenként kisebb volumenű, de összességében mégis jelentős foglalkoztatást biztosító termékek előállításának, mint például a biotermékek, gyógynövények, méz bővítését.

#### **TÁMOGATJUK A FOGYASZTÓK VÉDELMÉT ÉS ERŐSÍTJÜK AZ ÉLELMISZERBIZTONSÁGOT**

A fogyasztók védelme érdekében olyan hatékony - és nem első sorban a bírságotra építő - élelmiszer-ellenőrzési rendszert alakítunk ki, amely eredményesen szűri ki a silány minőségű, esetenként az egészségre is ártalmas élelmiszereket, hiszen az élelmiszerbiztonság, az ezzel összefüggő ellenőrzési és tájékoztatási feladatok és az egészség megőrzése az agrárium, valamint az élelmiszer-gazdaság növekvő fontosságú, stratégiai feladata.

Ezzel párhuzamosan képviseljük, hogy az EU az import élelmiszerek esetében is érvényesítse az EU-n belüli szigorú élelmiszer-ellenőrzési szabályokat. Fenntartjuk hazánk GMO mentességét és speciális árujelölési rendszert vezetünk be a GMO alapanyagokat tartalmazó nemzetközi piacon megjelenő élelmiszerek esetében. Így védjük a hazai, jó minőségű és egészséges élelmiszerek piacát.

A hazai élelmiszer-biztonság garantálásához, a feketegazdaság visszaszorításához és a lakosság jó minőségű, egészséges élelmiszerekkel való ellátásához az elmúlt években a Fidesz részéről szakmailag és anyagilag is ellehetetlenített rendszert újraépítjük. Megteremtjük az ehhez szükséges finanszírozási hátteret, illetve gyors és hatékony direkt irányítási rendszert alakítunk ki.

A Fidesz-kormány által dilettáns módon átalakított agrárellenőrzési és igazgatási rendszert megerősítjük. Ennek keretében az agrárigazgatás szervezetét visszahelyezzük a szaktárca közvetlen irányítása alá.

#### **KEDVEZŐ FELTÉTELEKET TEREMTÜNK VÍZVAGYONUNK ÉSSZERŰ HASZNOSÍTÁSÁHOZ**

Komplex programot dolgozunk ki a Magyarországra érkező vízmennyiség megtartására, víztározók megépítésével, amelyekhez bevonunk strukturális és kohéziós forrásokat is. Rendezzük a fóliasátras és üvegházi kertészetek termásvíz felhasználási problémáját, új fejlesztési programokkal támogatjuk technológiaváltásukat. Átfogó, nagyarányú öntözésfejlesztési programot valósítunk meg az öntözéses gazdálkodás jelenlegi, indokolatlanul alacsony arányának növelése érdekében.

Belvízrendezési programot dolgozunk ki az évről évre visszatérő belvízkárok csökkentése érdekében. Visszaállítjuk a vízi társulatok korábbi státuszát és erősítjük szakmai kompetenciájukat.

#### **MEGFELELŐ FELTÉTELEKET TEREMTÜNK A GENERÁCIÓVÁLTÁSHOZ**

Az Európai Unió más tagországaihoz hasonlóan hazánkban is öregszik az agrártársadalom. Ugyanakkor hazánk több szempontból is speciális területnek számít, olyan folyamatokkal, amilyeneket tőlünk nyugatabbra sosem tapasztaltak.

Egyrészt a kilencvenes évek elején a földterülethez jutott és kisebb-nagyobb méretű gazdaságot alapító tulajdonosok leginkább a 45-50 éves korosztályból kerültek ki. A kezdetektől már több mint 20 év telt el, és az említett tulajdonosok mára a 65-70 éves korosztályt képviselik. Természetes, hogy sokakban felmerül a gazdaság vagy a vállalkozás átadásának, további sorsának kérdése.

Másrészt a 2010-es kormányváltást követő jog- és létbizonytalanság egyik legrosszabb, ha nem a legrosszabb következménye, hogy a fiatal korosztály tagjainak negyede tervezi: elhagyja Magyarországot. Sajnos, tízből minden hetedik fiatal nem is gondolkozik a hazatérésen. Egy tehetséges, lendülettel, kreativitással és tudással bíró generációt veszíthet így el hazánk és a magyar vidék.

Az elmúlt években annyit romlott az ország és a magyar mezőgazdaság, a ráépülő feldolgozó és szolgáltató ipar, valamint a kisteleplések és falvak presztízse, hogy a vidékhez kötődő fiatalok jelentékeny része ma már más kenyérkereset után néz, így már az is ritka, hogy egy cég vezetése apáról fiúra száll.

A fejlődés és a biztonságos jövő azonban nemcsak a fiatalok támogatását jelenti, hanem az idősebbek kilépésének, biztonságos nyugdíjba vonulásának megkönnyítését is. Csak a hagyományok, a múlt tapasztalatainak átadása, a folyamatos tanulás, valamint az új gondolatok és megoldások ötvözödése vezet el a megfelelő minőségű generációváltáshoz. Egy kirekesztő, szűk, spekulatív oligarcha kört kiszolgáló törvényalkotás, mint ami az új hazai földtörvényt is jellemzi, nem jelent megoldást.

A Magyar Szocialista Párt kiszámítható jogszabályi környezet megteremtésével segíti a fiatal családok helyben maradását, letelepedését, a falvak infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztését. Kiemelten támogatjuk a generációváltást a mezőgazdaságban és a biztonságos jövő megteremtését a magyar vidéken. A baloldali agrár- és vidékpolitika folyamatosan fejlődő életpályát, stabil, biztonságos megélhetést és jó lehetőségeket kínál az új generációk számára.

Azoknak, akik nem születtek bele a családi gazdálkodásba, vagy magas szakképzettséggel munkavállalóként a mezőgazdaságban dolgoznak, de ennek ellenére fantáziát látnak egy gazdaság, vállalkozás létrehozásában és annak érdekében, hogy minél több fiatal vállalja a mezőgazdaságot, a földtörvény módosításával biztosítunk lehetőséget a földszerzésre. Komplex programot dolgozunk ki a fiatalok számára, hogy úgy munkavállalóként, mint vállalkozóként megtalálják számításukat. EU-s támogatások felhasználásával és hazai forrásokkal támogatjuk a pályakezdő fiatal vállalkozók letelepedését és életpályájuk megkezdését.

A minél hatékonyabb agrár felső- és középszintű oktatás, valamint szakmunkásképzés érdekében külön támogatjuk azokat az oktatási intézményeket, amelyek a gazdálkodók és vállalkozások együttműködésével képesek komplex elméleti, valamint gyakorlati képzésben részesíteni a tanulókat. Kötelezővé tesszük a gyakorlati képzésben a vállalkozásalapítás és irányítás tapasztalatainak megszerzését. Az intézmények bázisán iskolaszövetkezeti mozgalmat indítunk el, amely mintát adhat a faluszövetkezetek szélesebb körű elterjesztéséhez.

Az élethosszig tartó tanulás, az új technológiák és megoldások bevezetése érdekében a hazai agrár-felsőoktatás bázisára épülő modern szaktanácsadói hálózatot hozunk létre.

Agrárdiplomáciai erőfeszítéseket teszünk azért, hogy a Közös Agrárpolitika keretében minden 40 év alatti gazdálkodó részesülhessen a támogatásokból, a fel nem használt uniós források átcsoportosításával pedig új programok indulhassanak.

Hosszútávon finanszírozható, kedvezményes és támogatott, állami garanciával bíró hitelprogramokat hozunk létre, amelyekkel megteremtjük az önfinanszírozásnak vagy annak a lehetőségét, hogy az új generációk átvehessék a stafétabotot, vállalkozást vagy tulajdonrészt vásárolhassanak. A gazdasági lehetőségektől függően pedig azon fiatalok számára, akik már régebb óta gazdálkodnak, olyan programokat dolgozunk ki, amelyek támogatják beruházásaikat, innovatív és folyamatos fejlődésüket, egyúttal segíti „több lábra” való állásukat is.

A kirekesztő, szűk oligarcha- és spekuláns érdekköröknek a jelenlegi kormány általi kiszolgáltatásával szemben ténylegesen támogatjuk az új generációk földhöz jutását. Az állami földbérlés-pályázatokon biztosítjuk, hogy az állami földterületekből részesülő gazdálkodók legalább 10 százaléka fiatal termelő legyen.

Biztosítjuk, hogy az uniós támogatási intézkedéseken kívül, állami pénzügyi és szociális preferenciák is segítsék a fiatalok vállalkozás-indítását. A nehéz helyzetbe kerülő fiatalok megfelelő jövedelmének elérése érdekében középlejratú, speciális fiatal gazda kölcsönt hozunk létre, az új generációs gazdálkodók számára pedig hosszú távon megteremtjük annak a lehetőségét, hogy vállalkozásuk elindítását követő öt éven keresztül, részleges felmentést kapjanak a társadalombiztosítási hozzájárulás befizetése alól.

Megteremtjük az idősebbek számára, a sokszor 35-40 évig tartó munkájuk utáni, tisztességes és biztonságos visszavonulás lehetőségét. Az európai korai nyugdíj-támogatásokat beépítjük a hazai programok közé és összekapcsoljuk a gazdaság- és vállalkozásátadási támogatásokkal. Az idősebb generációk számára szóló programok mellé pedig adminisztrációs támogatást is biztosítunk, hogy minél könnyebben és minél többen tudjanak tisztességgel és becsülettel visszavonulni.

#### CÉLZOTT PROGRAMOKKAL SEGÍTJÜK A NŐK ÉLETHELYZÉTÉNEK JAVÍTÁSÁT VIDÉKEN

Manapság a nők sokkal nehezebben tudnak kialakítani maguknak egy stabil identitást. A többfunkciós családi gazdaságban a család minden tagja más és más szerepet vállal, hiszen a gazdálkodás a felelősségteljes feladatok sorozata (termék-előállítás túl a feldolgozás, a terület-specifikus termék előállítása, szövetkezés, környezetbarát gazdálkodás, agroturizmus, gondozási tevékenység, szép, tiszta, látványos, vonzó környezet megteremtése, fenntartása, biotermelés, gazdasági lehetőségek újragondolása/átszervezése).

A mezőgazdasági alaptevékenységgel leginkább a férfiak foglalkoznak, számukra kínál elsősorban karriert, de az alternatív lehetőségekben a nők szerepe jelentős. A nők nem törekednek nagy gazdaságok létrehozására, céljuk a már meglévő erőforrások kiaknázása. Kevésbé vállalnak pénzügyi kockázatot, féltik a család nyugalma, biztonságát.

A nők következetes fellépésével és hosszútávra tekintő szemléletmódjuk segítségével képesek hozzájárulni a vidéki területek élet- és munkakörülményeinek minőségének javulásához, minden társadalmi szinten jelentősen hozzájárulnak a fejlődéshez és az innovációhoz. Fontos, hogy a nők számára vonzóvá váljanak a vidéki területek, mint a munkavégzés olyan helyszínei, ahol lehetőségük van mind a családi, mind szakmai terveik megvalósítására.

A vidéki nők élethelyzetét:

- az idős és gyermekgondozást fejlesztő, a napközi otthonos iskolát megteremtő, a gazdaságokban történő tanulást, a bölcsőde- és óvodafejlesztést támogató programokkal;
- a nőknek szóló, kifejezetten a vidéki körülményeket középpontba helyező képzési és tanácsadási programokkal (különösen a gazdaságok pénzügyi irányításával kapcsolatban);
- a kézművesség, a hagyományos minőségi és biotermékek termelésének fellendítésével javítjuk.

---

#### A magyar mezőgazdaság és élelmiszeripar, a magyar vidék többre képes!

Többre képes foglalkoztatásban, termelésben, a hazai ellátásban és exportban. A vidék a jelenlegi helyzetnél jobbat érdemel! A tizenkilencedik század mezőgazdasága és vidéke helyett, a huszonegyedik század társadalmát kell felépíteni.

Mi ezt ígérjük: versenyképes, de szociálisan érzékeny mezőgazdaságot. A vidéki foglalkoztatottság növeléséhez, az éhezés és a szegénység csökkentéséhez, az egészség és a vidéki megélhetés javításához, a társadalmi és a környezeti fenntarthatóság elősegítéséhez keresünk támogatókat és szövetségeseket.

Budapest, 2013. május 13.

## MELLÉKLET

## VÁLTOZÁST A MAGYAR VÍZGAZDÁLKODÁSBAN

Az Orbán-kormány eddigi környezetpolitikai teljesítménye összességében lesújtó. Az önálló környezetvédelmi és vízügyi tárca megszüntetése és feladatainak beolvasztása a vidékfejlesztési minisztériumba és a nemzeti fejlesztési minisztériumba - majd később egyes vízügyi területek átvitele a belügyi tárcához -, megszüntette a környezetvédelmi szempontok beépülését az egyéb ágazati politikákba. Ez a környezet- és természetvédelem, a vízgazdálkodás alárendeltségéhez, kapacitásaik jelentős csökkenéséhez vezetett.

A Fidesz a vizeink jó ökológiai állapotának elérését célzó EU Víz Keretirányelvvel kapcsolatos tervek végrehajtására nem biztosított megfelelő forrásokat és kapacitásokat, sok területen a megfelelő szabályozással is adós. Ahelyett, hogy a környezetvédelmi és árvízvédelmi szükségleteknek megfelelően emelték volna a vízügy létszámkeretét, a feladatokat szétosztották a minisztériumok között, és a hosszú távú szakmai szempontokat alárendelték a közmunkaprogram rövid távú politikai érdekeinek. Pedig az elmúlt évek szélsőséges időjárásával és vészhelyzeteivel (2010-ben ár- és belvív, 2012-ben aszály, 2013-ban újra ár- és belvív problémák) járó nagy - leginkább a vészhelyzetek kezeléséből, a kárenyhítésből, helyreállításokból, a gazdasági veszteségekből származó - költségek ismételten felhívták a figyelmet arra, hogy a hazai vízgazdálkodási koncepció gyökeres átalakítására van szükség. Ez eddig nem történt meg.

A rossz és szakmaiatlan intézkedések, valamint az elmúlt években történt elvonások következtében nagyrészt működésképtelenné vált a hazai vízügyi igazgatás és irányítás. Eddig a környezetvédelmi és vízügyi szervektől például 250 szakembert bocsátottak el, a VITUKI bezárásával megszűnt a tudományos háttérintézményi rendszer, és csak 2012-ben (2011-hez képest, reálértéken) a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek költségvetését 14 százalékkal, a Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságokét pedig 31 százalékkal csökkentették. A rendszer fenntartására is alig jut forrás, miközben a vízkár-elhárítási művek fenntartására, fejlesztésére és állagmegóvási feladataira már nem jut megfelelő finanszírozás.

A szükséges létszám csökkenéséhez vezető vízügyi ágazati szétválasztással, a finanszírozás folyamatos csökkentésével az Orbán-kormány azt kockáztatja, hogy a szakmai feladatok elvégzésére, a társintézményekkel való együttműködésre, a feladatok ellátására nem marad elegendő szakember és műszaki háttér. Így a hatósági jogalkalmazás is tovább gyengül, amely ma már nem rendelkezik elegendő kapacitással a megalapozott engedélyezési eljárások és a felelős ellenőrzések lefolytatásához.

Az ígérek ellenére a Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv és az új öntözési program nem készült el, pedig szükség lenne mindkettőre. Az egyre magasabbra értékelt édesvízkészletek, az árvízi veszélyeztetettség, a térségi szinten egyre fokozódó és a hazai mezőgazdaságot sújtó vízhiány, hogy a 2011-es költségvetésben mindössze 100 millió forint jutott a Víz Keretirányelv végrehajtásához kapcsolódó feladatokra. A 2012-es költségvetésben pedig ez az összeg tovább csökkent, miközben az elvégzendő munkák költségigénye már 2011-ben megközelítette a 4 milliárd Ft-ot. A költségvetési fedezet teljes hiánya és az intézményi háttér átszervezése kétségeket ébreszt afelől, hogy a jelenlegi kormánynak szándékában áll-e Magyarország vizeinek felelős kezelése.

## A változás elkerülhetetlen

A hazai éghajlatvédelmi kutatók szerint Magyarország számára a legnagyobb kárt a csapadék okozza: vagy sok van, vagy semmi. Mindkettő rossz. A szárazság vagy a túl sok víz miatt a vagyont, megélhetését féltő lakosság mellett, a megsüllyedő utak, leszakadó vasúti töltések vagy megrepedő gátak legalább ugyanakkora gondot jelentenek Magyarországnak, mint a szélsőséges időjárási körülményektől már eddig is fenyegetett mezőgazdaság vagy turizmus megmentése.

A felmelegedéssel együtt megváltozik az egyébként alig módosuló mennyiségű csapadék éves eloszlása is: nyáron csökkenésre, télen pedig növekedésre lehet számítani. A tudományos szakemberek szerint összességében azzal kell számolni, hogy a szélsőséges időjárási jelenségek intenzitása és gyakorisága a klímaváltozás miatt növekedni fog a következő évtizedekben. Ezért létkérdéssé vált hazánkban a klímaváltozás miatti fenyegető szárazságra és árvizekre való felkészülés.

Annak ellenére, hogy aszályt, árvizet nem tudunk megelőzni, az elmúlt évek sürgős és nagy költségigényű védekezési munkálatai felhívták a figyelmet arra, hogy a jelenlegi hazai vízgazdálkodási koncepció gyökeres átalakítására van szükség. Védekezni ugyanis lehet: gátakat, víztározókat kell építeni, szükség esetén megszervezni az ivóvízellátást, a károk gyors elhárítására könnyen mozgósítható műszaki alakulatokat kell felállítani. Szükséges a megfelelő rehabilitáció is, amelynek egyik fontos elemét jelentik a biztosítási és kárenyhítési rendszerek.

## Javaslatok

A klímaváltozás és a globális problémákból fakadó élelmiszer ellátáshoz szükséges növekvő termény, termék mennyiség nagymértékben növeli a víz szerepét és jelentőségét. Így az öntözéses vagy azzá tehető területekkel rendelkező országok a biztonságos élelmiszer-alapanyag előállítására révén, fontosságuk és gazdasági súlyuk alapján felértékelődnek.

A hátrányos hatások elkerüléséhez vízgyűjtő-szemléletű, a határokon átnyúló együttműködéssel megvalósuló, az ökológiai szempontokat is kiemelten kezelő vízgazdálkodásra van szükség. Az árvízvédelemnek és vízgazdálkodásnak az éghajlatváltozás hatásai miatt is sürgető új alapokra helyezése azonban csak a különböző szektorok közti összehangolt területi tervezéssel valósítható meg.

## Önálló és egységes irányítás

Közhelyes alapelv ugyan, de az ár- és belvizek, valamint aszálykárok elleni védekezés nem a vészhelyzetben történik, hanem béke, nyugalmi időszakban. A veszély esetén csak a problémák kezelése történik. Éppen ezért az ár- és a belvíz, valamint az aszálykárok elleni védekezés nem katasztrófavédelmi, hanem vízügyi, vízgazdálkodási, környezetvédelmi és részben mezőgazdasági kérdés.

A veszélyhelyzetek elkerüléséhez, a hazai jogszabályok és az EU-irányelvek végrehajtásához hosszútávú gondolkodásra, önálló, egységes igazgatási és irányítási rendszerre, megfelelő finanszírozásra, a vízügyi szakmai szervezet létszámának növelésére és képzésére, a tudományos háttérintézmény-rendszer újjászervezésére, valamint olyan beruházásokra (tározóépítések; hajózhatósági fejlesztések; öntözési programok, amelyek segítik a belvízelvezető csatornák fenntartását is) van szükség, amelyek nyugalmi időszakban szolgálják a megfelelő felkészülést és a megelőzést.

## Vízmeztartásra épülő mezőgazdaság

A mezőgazdaság területén számolni kell az éghajlatváltozásból fakadó kockázatok növekedésével. Ezek közül a legfontosabb a vízkérdés, hiszen a felmelegedéssel a vízdeficit is jobban előtérbe kerül. Az elmúlt évtized kutatásai alapján azt lehet mondani, hogy a Dunától nyugatra sokkal kedvezőbbek a természetes csapadékviszonyok, mint keleten, ráadásul az ország keleti részében a talajok is rosszabbak, sok a könnyen kiszáradó, szikes talaj.

A kutatók szerint Magyarországon az aszályok gyakorisága várhatóan növekedni fog, és ezzel párhuzamosan sajnos egyre sűrűbben ár- és belvizek is kialakulhatnak: az ország keleti részében ugyanazon a helyen tavasszal lehet belvíz, nyáron súlyos aszály.

Mégis, összességében az a helyzet, hogy van elég víz az országban. A két nagy folyónk nagyon sok vizet tud adni. A kérdéskör egyik megoldását a víz megtartása jelenti, gazdasági és környezetvédelmi szempontból megfelelően előkészített, hatásvizsgálatokkal alátámasztott aktív tározók építésével és a duzzasztással. Ebben az esetben a víz megtartása a belvizek betárolásával is bővíthető. Azokon a területeken azonban, ahol az elöntés még szárazabb időben is jelen van, a szántóföldi művelés helyett meg kell találni a megfelelő gazdálkodási formát (például legeltető állattartás).

A problémák kezelésének másik útja lehet a természetes csapadék jobb hasznosítása, amiben jelentős gazdasági tartalékok rejlenek, hiszen az éves átlagos csapadékmennyiség eléri a két nagy hazai folyó teljes évi vízhozamának felét.

A hazai szántóföld jelenlegi vetésszerkezete (nagyobb kiigazítás nélkül is) alkalmas a versenyképes termelésre. Elengedhetetlen az öntözés fejlesztése és szerepének növelése. Részaránya a jelenlegi háromról akár tíz százalék körüli szintre is emelkedhet. A ráfordítások növelésével hazánkban is lehet 9 tonna/hektár búzát és 12 tonna/hektár kukoricát termelni. Ehhez a jelenlegi szabályozást is szükséges megváltoztatni.

A víz hasznosítása kapcsán az édesvízi halászat fejlesztése is fontos terület. A halastavak - a Víz Keretirányelvben megjelölt lehetőségeknél nem nagyobb - vízdíj kedvezményrel való ösztönzése szükséges, hogy a részükre minimálisan szükséges víznél többet, a fizikai kapacitásuk maximumát tárolják be, a téli illetve a nyári árvízi időszakban.

### Megfelelő finanszírozás

Egy szakmailag felkészült kormány azokat a vállalkozásokat támogatja, amelyek mind az Európai Unió, mind a világ hatékony termelését képesek követni, illetve azzal versenyezni. Az előző szocialista kormányok az európai uniós forrásokból több százmilliárd forintot fordítottak a modern vízgazdálkodási, ár- és belvíz védelmi programokra, fejlesztésekre (például a 170 milliárdos Vásárhelyi Terv). Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programban pedig jutott megfelelő, mintegy 20 milliárd forint keretösszegű finanszírozási lehetőség a gazdálkodók számára, az öntözés, a melioráció és a területi vízgazdálkodás fejlesztésére.

A 2014-2020 közötti európai uniós programok hazai tervezése során mindenképpen fontosnak tartjuk, hogy legalább az előző időszakhoz hasonló mértékű források álljanak rendelkezésre a szükséges beruházások, fejlesztések végrehajtásához, valamint hogy a vidékfejlesztési forrásokból mintegy 80 milliárd forint kerüljön elkülönítésre a mezőgazdasági termelők öntözési fejlesztéséhez (a modern öntözés és a szükséges technológiai fejlesztésére, valamint a melioráció és a területi vízgazdálkodás fejlesztésére).

## Munkahelyteremtő öntözési programok

A mezőgazdaság fejlesztéséről szóló vitákban mindig kiemelkedő szerepet kap a víz, a felszíni és a felszín alatti vízkészletek, a termál és gyógyvizek, az ivóvíz, a növényt tápláló eső vagy hó, illetve a mesterségesen biztosított öntöző víz. Elfogadhatatlan ugyanakkor az a tendencia, ami Magyarországot jellemzi, miszerint a rendszerváltás óta hazánkban nem nő, hanem csökken az öntözött területek aránya, hasznosítás hiányában nő az átfolyó vizek mennyisége.

Ismeretes, hogy Magyarország a Föld egyik legzártabb medencéjének a mélyén helyezkedik el, ahová a vizek lefelszerűen, három irányból érkeznek és délre távoznak. Nem megengedhető, hogy hazánkat több víz hagyja el, mint amennyi beömlik! Az öntözést és vízelvezetést szolgáló csatornák hossza 46 km, állapotuk azonnali felújítást, majd folyamatos karbantartást igényel. Az országba évente belép 114 km<sup>3</sup> víztömeg, de 120 km<sup>3</sup> ki is lép! 100 évből 28 aszályos, 1,1 millió hektár pedig belvízveszélyes. Az öntözés a növény- és zöldségtermesztésben a terméshozamok, a minőség és a termésbiztonság növelésének alapfeltétele. Olyan alapfeltétel, amely egyúttal lehetőséget teremt a mezőgazdasági, vidéki foglalkoztatás növelésére, új, értékes munkahelyek teremtésére.

Az öntözés szerepe a mezőgazdasági termelésben világszerte meghatározó. Jelentőségét a globális felmelegedés tovább erősíti. Európa mezőgazdasági termelésben vezető államok a szántóföldi területeik több mint egyharmadát öntözik.

A lehetőségek hazánkban is adottak, de a jelenlegi egysíkú termelési szerkezet és a többségében elavult, magas költségekkel működő öntözési berendezések nem növelik az ágazatok versenyképességét. Az öntözés fejlesztését kiemelten kell támogatni. Az öntözés az egységnyi hozamra jutó költségek csökkentésével javítja a versenyképességet, növeli a foglalkoztatást. A Tisza-völgyben a klímaváltozás hatására egyre aszályosabb évekkel számolnak. A szélsőséges csapadékeloszlás és egyéb körülmények belvizeket, aszályt, árvizeket okoznak. Ez alapján is indokolt a Vásárhelyi Terv befejezése majd folytatása, a tervezett víztározók továbbépítése, amely a régió mikroklíma javítását is segíti.

A Homokhátság az ország legjelentősebb tanyai térsége, de a termelést, a munkahelyteremtést akadályozza az erőteljes talajvízszint csökkenése. Az ENSZ a Homokhátságot félsivatagos területté nyilvánította. Ez a terület lehetőséget teremt a szárazságtűrő és alternatív növények termesztésére, de az igazi megoldás az öntözés.

Az öntözésfejlesztési beruházások jelenlegi engedélyezése, az üzemeltetés ellenőrzése, a támogatások odaítélése viszont túlságosan bürokratikus. A sok résztvevős rendszer megváltoztatása és egyszerűsítése indokolt. A túlszabályozott rendszer alacsony hatékonyságát az EU-ban is felismerték és a Víz Keretirányelv új elképzeléseit törekednek érvényesíteni: ez alapvető szemléletváltást jelent a vízgazdálkodásban, hiszen nagyszámú műszaki jellegű, ökológiai, jogi, gazdasági, szervezeti intézkedés koordinált végrehajtását teszi lehetővé.

Az üzemen belüli feltételek megteremtése is támogatást igényel! Az öntözéses gazdálkodás egy más minőséget jelent. A sikerhez térségi és tevékenységi szempontból egyaránt komplex fejlesztés szükséges, figyelembe véve az öntözést és vízelvezetést, a meliorációt, a fajta- és technológiaválasztást, a szaktanácsadást, a piaci és pénzügyi kapcsolatok megszervezését.

A fejlesztésnél törekedni kell a meglévő elhanyagolt kapacitások megújítására, a kialakult földtulajdoni és földhasználati viszonyok összehangolására, az igényesebb, fenntartható, környezeti szempontokat figyelembevevő öntözéses gazdálkodási kultúrához szükséges ismeretek és együttműködési készségek fokozására.



## Az öntözéses gazdálkodás várható eredményei

A növénytermelés foglalkoztatási hatása öntözéssel jelentősen növelhető. A szabad vízkészletekből újabb tározók és átvezetések nélkül a jelenlegi mellett további 400 ezer hektár körüli szántóföldi öntözés valósítható meg. Mindez 8 év alatt évi 100 milliárd forint felhasználásával elérhető. A foglalkoztatás függ az öntözött területeken lévő növényektől, a vetőmag- és kertészeti termelés növekedésének arányától. Az öntözött terület nagyarányú növelése 2020-ig jelentős munkahelyteremtést, akár több tízezer fő foglalkoztatását is lehetővé tenné.

A zöldségtermelésben is az öntözés jelentős foglalkoztató hatást generálhat, amivel 2020-ig sok ezer tartós munkahely is realizálható, bár ehhez a belső piac növelése is szükséges. A termékfeldolgozás minden kertészeti ágazatban növelhető, foglalkoztatási hatása 2020-ig minimum 10 000 új munkahelyet is jelenthet. Az öntözéssel a kertészeti hozamok emelkedése javíthat a versenyképességen, és 2020-ra további 5 000 tartós munkahely érhető el.